

Довідавшись про таке оголошення, до мастка прибув із близького помешкання мужикуватий чоловік середнього віку, який назвав себе кравцем.

Тарновський запитав:

— На яких машинках ви працюєте? — перерахувавши найдосконаліші на той час.

— Я працюю руками.

— Як власне? — здивовано перепитав поміщик.

Кравець, якого звали Федір Миронович, мовчки, вийняв з кишені коробку, в якій був наперсток та кілька голок.

Тарновський знизав плечима і нічого не сказав на те.

Якби не було у його практиці, що народних умільців, котрі вишивали бісером, підбирали з простого люду, або М. І. Глінка не набирив співаків для придворної капели, їздячи по селам, поблизу Качанівки, то він би, скоріше всього, відправив би такого самовпевного ремісника. Але, обміркувавши, аби не упустити шансу, запропонував:

— Беріть мануфактуру і приступайте до пошиття чоловічого костюма.

— Прошу додати фасон і встановити термін виконання виробу.

— Термін для всіх один: сім — десять днів, — відповів Тарновський.

Через тиждень Федір Миронович приніс у маєток відпрасований костюм і попросив приміряти у його присутності.

Замовник одягнув — костюм сидів бездоганно. Важко було повірити. Відразу ж запросив до центральної зали всіх придворних і продемонстрував обновку. Присутні з подивом розглядали щойно виготовлений новісінький костюм зразкового модельєра.

Жіноцтво ж особливо ахало і охало, милуючись справжньою майстерністю пошивача.

Так з того часу, подолавши вершину провінційних майстрів, Федір Миронович став кравцем при маєтку Тарновського.

Невдовзі він здобув визнання і одержував немало замовлень і від гостей господаря — художників, письменників, які постійно перебували у маєтку. Але дещо у поведінці, майстерності кравця насторожило придворних, а потім і господаря.

Кожного разу, як тільки поше костюм поміщику, а це, як правило, робилось до великих свят, у такому самісінькому виходить і сам.

Стане на видному місці, щоб франтувато продемонструвати фрак з вирізаними спереду полами і довгими вузькими фалдами ззаду чи ще якийсь останній писк моди.

Тарновському стали нашіптувати, що кравець, мабуть, володіє гіпнозом, коли викрою робить на один костюм, а шиє два.

Занепокоїло це і Тарновського. Для експерименту він поклав у своєму кабінеті сувій дорогого сукна, покликав Федора Мироновича і загадав, щоб той при ньому викроїв з нього заготовку на пошиття нового костюма. Хоч як слідував поміщик, та нічого дивного не помітив. Майстер справився з роботою чітко у присутності замовника. Викроєну тканину забрав, решта ж залишилась у кабінеті.

Та на свято знову обидва, пан і кравець, вийшли в однаковісіньких костюмах. — Федоре Мироновичу, нічого тобі не буде, тільки скажи, як робиш, що викроєш один костюм, а шиєш два? — доброзичливо Василь Васильович звернувся до кравця.

Федір Миронович продемонстрував, показуючи все за чергою. Секрет полягав у тому, що він умів так скласти мануфактуру, що викроював два костюми одночасно.

На цьому розповідь про умільця-пошивача можна було б і закінчити. Він користувався великою шансю не тільки у маєтку поміщика, а й далеко за межами славнозвісної Качанівки. Але це поки що і всі відомості про самородка-кравця. Давно я веду пошукові роботи, щоб довідатись прізвище відомого майстра, звідки він родом і чи залишився у нього хто з рідних. До цього часу мої старання безрезультатні. Не роздобули про нього відомостей і наукові працівники Качанівського заповідника. Та, сподіваюсь, що колись-таки пошуки увінчаються успіхом.

Василь КРИЦЬКИЙ.

РІЧКА В'ЮННИЦЯ

Тихенько несе свої сині води В'юнниця — одна з численних річок нашої України. Саме вони утворюють басейни українських гідрогантів — Дніпра, Десни, Південного Бугу.

На території Ніжинщини річка В'юнниця існує з давніх часів, бо саме вздовж її течії знаходяться археологічні пам'ятки 3—2 тис. до н. е. та поселення часів Київської Русі в районі сіл Григоро-Іванівка і Крапивна, які зафіксовані на карті археологічних пам'яток Ніжинського повіту (сучасного району) 19 століття.¹

Перша офіційна згадка про річку В'юнниця, знайдена мною на даний час, міститься в «Малоросійській переписній книзі 1666 року», де зазначається, що село Крапивна розташоване на р. Крапивна (Крапивна — офіційна назва річки в 17—19 ст.).² Згадується вона також і в інших документах тих часів: в «Генеральному слідстві про маєтки Ніжинського полку 1729—1730 рр.», в «Генеральному описі Лівобережної України 1765—1769 рр.». У першому документі говориться про те, що на річці Крапивна в районі села Синяки (сучасна назва — Григоро-Іванівка) стояв млин, яким володіли

ніжинські полковники Забіла, Обідовський, Жураковський, за гетьмана Скоропадського — писар Маволський, а з 1722 року — полковий осавул Левицький.³

Цікаві відомості знаходяться в «Описании Черниговского наместничества» Афанасія Шафонського (1740—1811), підготовлене до друку в 1780 році: «р. Кропивна, починається от реки Удай в 15 верстах от с. Крапивна, протекает мимо сел Кириловка, слободки Филевки, мимо сел Крапивна, Синяки, в реку Остер впадает близ села Мыльники протяжностью — 23 версты».⁴

Русло річки добре зафіксоване на карті-плані спеціального межування с. Крапивна за 1861 рік.⁵ Опис В'юнниці 19 століття вміщено у праці відомого статиста, співробітника Російського Географічного товариства Олександра Русова «Нежинский уезд» 1880 р. в.: «Левый приток Остра — Крапивянка, носящая у Хвилевки название В'юнница. Она вытекает из болот Химовщины, за Пашковкою, прошедши мимо Безугловки, Куриловки, Талалаевки, Хвилевки, Кропивного и Синяков, впадает в Остер у Мыльников. Дно не так иловато, как в Остре, в каждом из названных сел есть гребли и мосты, но проезд через них осенью и весною затруднительный, поскольку только один мост дает полный сток воды на почтовой дороге в Хвилевке. На 330-й верста ж/д от Курска — мостик 1,5 сажни отверстия, однако ж/д очень ценит свою водокачку на речке — вода очень чистая (сучасна назва мосту з/д через р. В'юнниця «Бак» завдячує саме діяльності паровозної водокачки). Речка пересыхает у с. Синяки, образует ряд ям. Водятся пискари, вьюны, лыни, караси, щуки, окуни».⁶

Як зазначає все той же Русов, назва річки і населеного пункту Крапивна походить від малоросійських коренів. Очевидно, по берегах річки росла висока і густа кропива, що і стала причиною назви Крапивна. Згодом у водоймі завелось багато в'юнів і з'явилась сучасна назва — В'юнниця.

За свідченням старожилів, навесні річка сильно розливалась, виходила з берегів, затоплювала поля і луки. Для пересування по воді використовували човни і плоти. У районі села Григоро-Іванівка та далі за течією річка протікала по болотистій місцевості.⁷

У 70-х роках нашого століття внаслідок проведення меліораційних робіт річка змінює своє русло біля с. Григоро-Іванівки, її води протікають по меліораційних каналах і наповнюють водою новоутворені ставки під назвою «Торф'яник» і «Доярня».

Система шлюзів контролює рівень води на різних ділянках річки. Внаслідок розширення і поглиблення окремої частини водойми біля с. Григоро-Іванівки у 80-х та на початку 90-х років була створена зона відпочинку, де влітку відпочиває велика кількість людей.⁸

На сьогодні В'юнниця є і об'єктом «тихого полювання» — рибалки. Водяться карасі, в'юни, окуні, щуки. Іноді трапляються раки і в'язі. Але є і наболіла проблема — порушення заборони ловлі риби за допомогою «електричних вудочок», що приносить велику шкоду рибним запасам.⁹

Про річку В'юнниця згадується також в одній із пісень нашої землячки, заслужено артистки України Алли Кудлай.

Змієюкою прорізає русло В'юнниці древню Ніжинську землю. Скільки доброго і поганого побачила вона на своєму віку? Скільки разів пересихала й розливалась, затоплюючи свої береги? Яких розмірів водилась у ній риба і якою вона була у давні часи? Відповіді на ці запитання знають лише тихі води невеличкої річки В'юнниця на Ніжинщині.

Джерела та література:

1 Фонди Ніжинського державного краєзнавчого музею.

2 Малоросійська переписна книга 1666 року. — К., 1900. — С. 26.

3 Генеральне слідство про мастки Ніжинського полку 1729 — 1730 роки. — Чернігів, 1901 — С. 76.

4 Шафонський А. Описание Черниговского наместничества. — Київ, 1851.

5 Ніжинський філіал Чернігівського обласного архіву. — Ф. 349. — Оп. 1. — Од. зб. 192.

6 Русов О. Нежизский уезд. — К., 1880. — С. 3.

7 Спогади старожилів села Григоро-Іванівка Ніжинського району.

8, 9 Власні спостереження автора статті.

Віталій ОПАНАСЕНКО

